

Una nutsigaavoq. Nalornisoornermi qallunaatuua innersuussutigaarput.

https://www.ft.dk/ripdf/samling/20241/redegoerelse/R3/20241_R3.pdf

Nunanut allanut ministeri (Lars Løkke Rasmussen) ulloq 11. oktobari 2024 nassuiaateqarpoq

Issittumi suleqatigiinneq

pillugu

Nassuiaat

(Allakkatigut nassuiaaneq)

1. AALLAQQAASIUT

Ukiuni kingullerni Issittoq pillugu nunat tamalaat suleqatigiinnerannit Kunngearfiup Danmarkip aalajangersimasumik suliniutai pillugit nassuiaateqarnermit kingullermit pi-sut, angusallu pingaarnert immikkut ukkataralugit ilisimatitsinissaq nassuiaammi siu-nertaavoq. Nassuiaat Kunngearfiup Issittoq pillugu iliuusissatut pilersaarutaanut 2011-2020-mut atuuttumut tunngatillugu nalunaarusiatut 2021-ip tungaanut atuuppoq. Kunngearfimmi Issittoq pillugu periusissatut pilersaarummik ataatsimoorussamik nu-taamik sulisuliaqartoqanngilaq.

Kalaallit Nunaata Nunanut allanut, Sillimaniarnermut Illersornissamullu periusissiaata februar 2024-imi naammassineratigut (Savalimmiut issittoq pillugu politikkini nutar-tigaq 2024-imi upernaakkut saqqummiuppaa) Kunngearfiup Issittoq pillugu politikkiata nutarterneqarnissaanut tunngavissamik suliaqarneq aallartinneqarpoq, maajimi 2025-imi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni siulittaasuuffimmik Kunngearfiup tigusinissaa sioqqullugu naammassineqarnissaa siunertaralugu.

Suliat Danmarkip, Kalaallit Nunaata Savalimmiullu ataqatigiinnerinut tunngasut Naala-gaaffeqatigiinneq pillugu naalagaaffimmi ukiumoortumik nassuiaateqarnermi (R10/2024) suliarineqartarput. Naalagaaffiup nunani avannarlerni suleqatigiinneq pil-lugu nassuiaataani (R4/2023) qulequttat Issittumi suleqatigiinnermut tunngasut ilann-gullugit eqqarsaatigineqarput.

1.1 Issittumi ineriartorneq tamakkiisumik isigalugu

Ruslandip 2022-mi februaarip 24-ani Ukrainemik tiguaanera Issittoq pillugu nunat tamalaat suleqatigiinnerisa tunngaviusumik atuuffiannik allannguivoq. Tiguaanerup kinguninngua naalagaaffiit Issittumiittut (Naalagaaffiit Issittumi Siunnersuisooqatigiinni ilaasortaasut tamarmik Rusland minillugu) isumaqatigiillutik Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiinnerup unikkallarnissaa aalajangerpaat. Issittumi Siunnersuisooqatigiinni siulittasuuffik Ruslandimit Norge-mut maajimi 2023-imi nuunneqarpoq. 2024-imi februaarimi isumaqatigiissutigineqarpoq, Issittumi Siunnersuisooqatigiit ataani teknikkikkut suleqatigiissitat arfiniliusut attaveqaatit atorlugit ataatsimeeqatigiit-tarneri nangingneqassasut. Taamaalilluni politikikkut suleqatigiinneq suleqatigiissitalu naapillutik ataatsimiittarneri sulii uninngatikkallarneqarput.

Ruslandimut tunngatillugu pisut najummassimanartut Issittumi periutsinut aamma suniuteqarput. Finlandip Sverigellu NATO-mut ilaasortanngornerisigut issittumi naalagaaffiit arfineq pingasuusut ilaat arfineq marluk NATO-mi ilaasortaalerput. Rusland Ukrainemi sorsunnerup kingunerisaanik sakkutooqarnikkut sanngiillivoq, Ruslandilli sakkutuui Issittumiittut sulii attatiinnarneqarput. Tamakkiisumik isigalugu pisut aallaavigalugit Rusland qanoq

pissanersooq siumungaaq oqaatigissallugu nalorninarneruvoq – aamma Issittumi. Imaaratarsinnaavoq aamma ineriartornerup malitsigisaanik siunissami Rusland Kina-lu sakkutooqarnerup tungaatigut Issittumi suleqatigiilersinnaanerit. Nunarsuup immikkoortotaani tamaani killeqarfitsigut suleqatigiinnertik nukittorsarniarlugu nunat taakku marluk 2023-imi aprilimi isumaqatigiissuteqarput.

Ruslandip ukiuni kingullerni Issittumi sakkutooqarnikkut piginnaasani annertusarpai. Annertusaaneq illersornermut tunngasutut nalilerneqarpoq, aammali saassusinissamut tunngasortaqaaratarsinnaanera ersarissiaruinnarpoq. Peqatigitillugu Issittumi Ruslandimit aamma Naalagaaffinnit Killernit sakkutooqarnerup tungaatigut iliutsit ataatsimut isigalugu annertusiartorput. Taamaalilluni nunarsuup ilaata immikkoortuani tamaani silimaniarneq pillugu politikikkut silaannaq aalaakkaajunnaarpoq. Najummassimanartut annikinnerulernissaannik, aammalu nunarsuarmi sumiiffinni allani aaqqiagiinnginnernik aallaavilimmik Issittumi najummassimanartorsiorititsisoqannginnissaanik anguniagaqarneq taamaalilluni tatineqarpoq, tamannali, nunani tamalaani maleruagassanut tunngatillugu suleqatigiinnermi eqqissineq, attaveqatigiinneq suleqatigiinnerlu pillugit, Ilulisani Isumaqatigiissut naapertorlugu, sulii Kunneqarfiup Issittoq pillugu politikiani pingaarutilittut inissisimavoq.

NATO-p isumannaallisaanermut politikkip ineriartorneranut tunngatillugu Issittoq eqqummaariffiginerulerpaa. Iligiit sakkussaqaarnissamut pilersuinissamullu pisinnaaneri Ruslandip ajoqusersorsinnaagai, kiisalu Atlantikup Avannaani umiarsuarmik killilersugaanngitsumik ingerlasinnaanerup, iligiit periusissatut pilersaarutaannut unammillernartuusoq, NATO-p periusissatut pilersaarutaani 2022-imeersumi naqis-suserneqarpoq.

Kunngearfik iliminut nunap ilaani suleqatigiinneq isumannaallisaanerlu nutaaq pillugu ataavartumik naliliissassaaq. Danmarkip Kalaallit Nunaannik Savalimmiunillu nutaamik illersornissamut isumaqatigiissusiornermigut Issittumi nakkutilliineq namminersortuunerlu pitsanngorsarlugillu iligisat qaninnerit NATO-llu nunap ilaani suliassanik naammassinnittarnissaa tapersersussavaa. Tamatumunnga ilanngullugu Kalaallit Nunaata, Savalimmiut Danmarkillu suleqatigiinnerat Nunanut Allanut, Isumannaallisaanerlut aamma Illersornissamut ataatsimiititaliaq aqutugalugu nukittorsarneqarpoq.

Ukiorkpaalunngortuni nunap ilaani unammillernartut periarfissallu arlallit pissutigalugit Issittoq nunanit tamalaanit soqutigineqaraleraluttuinnarpoq. Ukrainemi sorsunneq sunniuteqaraluartoq, soqutiginninneq taamaaginnarpoq, tamanna sunniuteqaraluarpalluunniit, nunani tamalaani suleqatigiinnissaq pisariaqarlunnartoq, tamatuma ersersippaa. Nunarsuup sinnerani silap agguaqatigiissillugu kissakkiartorneranut sanilliullugu Issittumi silap sisamariaataa sinnerlugu sukkaneruvoq. Qaffannerit pinngortitap ataqatigiinnerinut uumassusillillu assigiinngisitaarnerinut annertuumik sunniuteqareerput, tamannalu aammattaaq Issittumi inuiaqatigiinnut nunallu inoqqaavinut aamma sunniuteqaralluttuinnarmat naleqqussarsinnaanissaq pisariaqaleraluttuinnarpoq. Ukiuni kingullerni qeriuannartup aannera nunallu ikualalertarnera akulikilligaluttuinnarput. Silap pissusiata allanngoriartornerata Issittoq aammattaaq tikikkuminarsisippaa. Tamanna niuernissamut periarfissamik pilersitsivoq, ilaatigut umiarsuit aqutigisinnaasaannik nutaanik aamma aatsitassarsiornissamut periarfissanik. Periarfissat taakku nutaat ilaatigut issittumi avatangiisinut kiisalu immakut annaassiniartarnermut (Search and Rescue) ajortumik kinguneqarsinnaapput.

2. ISSITTOQ PILLUGU NUNAT TAMALAAAT SULEQATIGIINNERAT

2.1 Issittumi Siunnersuisooqatigiit

Ruslandip 2022-mi februaarip 24-ani Ukrainemut sakkutuuminik isaatitsinera, Issittumi Siunnersuisooqatigiit suleqatigiinnerannik tassanngaannaq unitsitsimmat, suleqatigiinnerup unitsikkallarnissaa pisariaqartoq aalajangerneqarpoq. Suliniutini Ruslandip peqataaffingngisaani ilaannakortumik suliniuteqarluni suleqatigiinneq 2022-mi juunimi killilimmik ammaassiffigineqassasoq aalajangerneqarpoq.

Kingorna naalagaaffiit arfineq-pingasut nunallu inoqqaavi assigiinngitsut arfinillit sinnerlugit sinniisuusut peqataaffigisaannik Issittumi Siunnersuisooqatigiit 2023-mi maajip 11-ani ataatsimiinneranni siulittaasuuffiup Ruslandimiit Norgemut tunniunneqarnissaa piviusunngortinneqarpoq. Norskit siulittaasuuffimmik tigungmininnerisa nalaani, Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiinnerup annertusinissaanut periarfissat ataavartumik nalilersorneqarsimapput, suleqatigiiffiup ataannarnissaa qulakkearniarlugu. 2024-imi februaarimi isumaqatigiissutigineqarpoq, Issittumi Siunnersuisooqatigiit ataani

teknikkikkut suleqatigiissitat arfiniliusut attaveqaatit atorlugit ataatsimeeqatigiittarneri nanginneqassasut.

Issittumi Siunnersuisooqatigiit 1996-imi pilersinneqarnerminniit Issittoq pillugu nunat tamalaat suleqatigiiffiattut pingaarutilittut inissisimasimavoq. Tamanna minnerungitsumik Issittumi innuttaasunut, matumani nunap inoqqaavisa suliniaqatigiiffiinut, ilaatigut Issittumi Siunnersuisooqatigiit Issittumi innuttaasunut pingaarutilinnik suliniuteqarlutik suleqatigiinneranni suleqataasunut, sunniuteqarpoq. Tamatumunnga ilaapput silap pissusiata allanngoriartorneranik suussusersineq tamatumalu Issittumut sunniutaanik tutsuiginartumik (ilaatigut ”Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC”-ip nalunaarusaani atorneqartartunik) suliaqarneq aamma nunap ilaani immami eqqakkat, matumani plastikki, pillugu periusissatut pilersaarutininik atuutsitsilerneq.

Issittumi Siunnersuisooqatigiit siulittaasoqarfiat Norge tulleralugu 2025-imi maajimi Kunneqarfimmit tiguneqassaaq.

2.2 Issittup Imartaani aqunneqanngitsumik aalisarnerup pinaveersaartinniarnera

Kunneqarfik Danmark Canada, EU, Island, Japan, Kina, Norge, Rusland, Korea Kujalleq USA-lu peqatigalugit Kalaallit Nunaat Savalimmiullu pillugit Issittup Imartaata itisoortaani nungusaataanngitsumik aalisarnissap, ilisimatuussutsikkut naammaginar-tumik tunngavissinneqarsimatinnagu,

aalisartoqartassannginneranik nunanit tamalaanit malinneqartussamik isumaqatigiisusioarnikuuvoq. Isumaqatigiissut 2018-imi oktobarimi isumaqatigiissutigineqarpoq 2021-milu juunip 25-ani atuutilerpoq. Isumaqatigiissutip atuutilerneqarnut atatillugu isumaqatigiissut ilisimatuussutsikkut suleqatigiissitanik pilersitsipput, matumani suliami Joint Program of Scientific Research and Monitoring-imik (JPSRM) atserneqarsimasumi. Suliniut taanna, ilaatigut nunap inoqqaavi peqataatillugit taakkulu ilisimasaannik ilanngussilluni, ilisimatuussutsikkut siunnersuineramik pilersuisuussaaq. COP-imi (Conference of the Parties) minnerpaamik ukioq allortarlugu ataatsimiittoqartassaaq, atuutsitsinialernerulli nalaani akulikinnerusumik ataatsimiittoqartarpoq. Korea Kujalleq COP1-imi 2022-mi novembarimi, COP2-mi 2023-mi juunimi aamma COP3-mi 2024-imi juunimi ingerlatsisuuvoq. Norge COP4-mi 2025-imi juunimi ingerlatsisuussaaq. Tamatumani saniatigut isumaqatigiissuni suleqatigiissitat ataavartumik ataatsimiittarput.

2.3 EU

Europa-Kommissioni aamma EU’s Fælles Udenrigstjeneste ataatsimoorlutik siunissami Issittumi politikki naapertorlugi pingaarnersiuineq pillugu nalunaarummik 2021-mi oktobarip 13-iani saqqummiussipput. Politikki ilaatigut EU-mi Green Deal-imik atuutsitsilernerimut aamma aatsitassat pingaarutillit pillugit EU-p peqqussutaata piviusunngortinniarnernat attuumassuteqarpoq. Kingullermut atatillugu 2023-imi

novemberimi EU aamma Kalaallit Nunaat aatsitassanut piujuartitsiviusumik aningaasarsiorfissat pillugit periusissatigut peqatigiinnisseq pillugu isumaqatigiissuteqarput.

Tamanna pillugu ataatsimoorluni nalunaaruteqarnerup tigussaasumik takussutissartaraa, 2024-imi marsimi Europa-Kommissionip Nuuummi allaffeqarfiata ammarneqarnera. Allaffeqarfimmik ammaaneq EU-mik suleqateqarnerup nukittorsarneqarneranut ilaavoq. Allaffeqarfiup suleqataaffigissavaa ullumikkut suleqatigiinnermi EU-p ilinniartitaanermut aningaasaliissuteqartarneranut tunngasut aamma mingutsitsinngitsumik ineriartortitsineq, kiisalu Kalaallit Nunaannik suleqatigiissutaasinnaasut nutaat ilisariniarnerat.

Siunnersuisooqatigiinni EU-p politikissaata oqallisigineqarnissaa sulii amingaataavoq Ruslandip Ukraine-mut sakkutuuminik isaatitsisimanerata malitsigisaanik.

2.4 Nunani avannarlerni Issittoq pillugu suleqatigiinneq

Nordisk Ministerrådip Issittoq pillugu suleqatigiinnissamut periusissaa ”Et bæredygtigt Arktis” 2022-miit 2024-mut atuuttoq ukiut siuliini periusissat assigalugit piujuartitsilluni ineriartortitsinissamik pingaarnertut ukkatarinniffiuvoq. Issittumi suleqatigiinnissamut periusissaq 2023-mi 7,3 mio. koruuninik aalajangersagaanngitsunik aningaasartaqarpoq. Taakkununga ilanngullugu 2 mio. koruunit politikkimut tunngatillugu pingarnersiunissamut (aalajangersakkat) ilaapput, taakkulu kingusinnerusukkat agguanneqassapput. Aningaasat aalajangersagaanngistut atorlugit suliniutit assigiinngitsut 22-it soorlu peqqinnissamut, nunami attaveqaasersuutinut, takornariaqarnermut, avatangiisinut silallu pissusianut tunngasut tapiiffigineqarput. Najukkami suliaqarfiit annertuumik ilaatinneqarnissaat suliniuteqarnerni tamani piumasaqaataavoq. Kalaallit Nunaanni Ili-simatusarfiup, Nunani Avannarlerni Piorsarsimassutsikkut Attaveqaat (NAPA) peqatigalugu Issittumi suleqatigiinneq pillugu ammasumik qinnuteqartitsinermik aqutsineq suliaraa.

3. SULINIUTEQARFIIT AALAJANGERSIMASUT

3.1 Illersornissaqarfiup Issittumi suliaassanik ingerlatsinera

Ukraine-mi sorsunneq, Ruslandip Issittumi periusissiorluni anguniagaanik sakkutooqarnikkullu soqutigisaanik, allannngortitsinngilaq. Nunarsuup immikkoortua Issittumiittoq sulii Ruslandimut soqutiginarseriaannarpoq (UDSYN 2023),

tamannalu Illersornissaqarfimmumt Issittumi Atlantikullu avannaani suliassat pillugit pi-masaqaatinik nutaanik piunasaqarfiuvoq. Suli anguniagaavoq nunarsuup ilaata tamaan-iittup najummassimanartorsiorfiunngittuaannarnissaa. Naalagaaffik Kalaallit Nunaat Savalimmiullu qanimut suleqatigalugit tamanna anguniarlugu sumiiffimmi namminer-sortuunermik atuutsitsineq nakkutilliinerlu nukittorsassavai.

3.1.1 Illersornissamut isumaqatigiissut aamma Issittumi atortoqarnissaaq (kapacitetspakke) pillugu isumaqatigiissut

Illersornissamut isumaqatigiissut maanna atuuttoq 2023 naappat atorunnaassaaq. 2023-mi juunip 28-ani piffissami 2024-miit 2033-mut atuuttussamik illersornissamut isumaqatigiissummik nutaanik isumaqatigiissuteqartoqarpoq. Illersornissamut isumaqatigiissummi Issittoq Atlantikullu Avannaat pillugu Kalaallit Nunaata, Savalimmiut Danmarkillu ataatsimoorussamik tunngavissaat suliarineqarpoq. Ataatsimoorussamik tunngavissaq, Issittup Atlantikullu Avannaata eqqissisimaffiunissaanik anguniakkanik aalajangersaaviullunilu Ruslandip sakkutuuminik Ukrainemut isaatitsinera pissutigalugu, illersornissamut isumannaallisaanermullu politikkeqarnermi allanngortoqarneratut akuerineqarpoq. Ataatsimoorussamik tunngavimmi nunap ilaani nakkutilliinerup namminersortuunerullu atuutsinneqarnerata pitsanngorsarneqarnissaa isumaqatigiissutigineqarlunilu qanimut iligisat NATO-llu Issittumi Atlantikullu Avannaani suliassanik naammassinnissinnaanera tapersorsorneqassaaq. Aammattaaq nunani tamalaani illersornissaqarnermut tunngasuni sungiusarnernilu nunanit tamalaanit peqataaffigineqartuni Kalaallit Nunaat Savalimmiullu ilaatinneqartarnissaa sukumiinerusumik eqqartorneqassasooq isumaqatigiissutaavoq. Suliniutit aalajangersimasut pillugit aalajangiisoqarlunilu isumaqatigiissutini pisinnaasat siunissami atuuttussanut isumaqatigiinniutigineqassapput Naalakkersuisut, Kalaallit Nunaata Savalimmiullu Naalakkersuisui, Issittoq Atlantikorlu Avannarleq pillugit isumaqatigiinniarnermi qanimut suleqatigissavai. Illersornissaqarfiup Savalimmiuni eqqaanilu aamma Kalaallit Nunaanni eqqaanilu suliassanut atattillugu aningaasaliissuteqarnissami suli salliutinneqassaaq, aningaasaliissutit Savalimmiuni Kalaallit Nunaannilu inuiaqatigiinnut iluaqutaanissaaq. Assersuutigalugu tamanna pisinnaavoq oqartussaasut, sulifeqarfiit, tunisassiorfiit ilisimatusarfillu qanimut suleqatigineqarnerisigut, kiisalu atortulersuutit dual-use-nik taaneqartut, innuttaasunit sakkutooqarnermilu atorneqarsinnaasut pilersinneqarnerisigut.

Issittumi kapacitetspakke-mut atattillugu, 2023-imilu aningaasartalerneqartumut, Savalimmiunut aamma Kalaallit Nunaannut immikkut isumatigiissusiortoqarpoq, Kungeqarfiup immikkoortortaani taakkunani atortulersuutit pilersitassat pillugit, ilaatigut Savalimmiuni radarit kalerrisaarutit, Kalalaallillu Nunaanni sakkutooqarnikkut upalungaarsimanermullu tunngaviusumik ilinniartitaaneq. Issittumi tunngaviusumik ilinniakkami siulliit 2024-imi maajip arfernanni aallartippup, aallartittussanullu siullernut qinuteqartut amerlassusii eqqarsaatigalugit, ukiup tulliani aallartittussanut peqataasinnaasut amerlinissaaq isumaliutaavoq. Ilinniartitaaneq Naalakkersuisut peqatigalugit pilersinneqarpoq, siunertaavorlu peqataasut upalungaarsimanissamut tunngatillugu piginnaasaminnik nukittuumik ineriartortitsinissaaq. Ilinniartitaaneq Kangerlussuarmi

aallaaveqartinneqarpoq, ilinniartitaanermi tamaani oqartussaasut, politiit upalungaarsimasuutitallu kimittuumik suleqatigiinnerat atorluarneqassalluni. Savalimmiuni radarimik kalerrisaarummik pilersitsineq taamaaqataanik Danmarkimi radarinik marluninik pilersitsinermut ilaavoq, Savalimmiullu suleqatigilluinnarlugit tamanna pilluni.

Kalaallit qallunaallu suleqatigiissutigisaannut tunngatillugu, tassa amerikamiut sakkutuuisa Kalaallit Nunaanniissimanerisa takussutissartaanik saliinernut 2018-2023-imut aningaasaliissutit sinneri 2024-imut kingornanullu nuunneqarput. Suliaq 2023-imi nalilersorneqarpoq, tamannalu tunngavigalugu suleqatigiinneq nangeqqinneqarpoq.

Illersornissamat ministeriaqarfik aammalu Kalaallit Nunaanni mittarfeqarfiit, Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit, 2024-imi utaqqiisaasumik isumaqatigiissuteqarput, Illersornissaqarfiup mittarfimmik atuinissaanut piumasaaqatit pillugit, Nuummi Ilulisani sakkutuujunngitsunut mittarfiit nutaat ammarneqarnerisa kingorna. Isumaqatigiissutaagallartoq 2027-ip naanissaata tungaanut atuutissaaq, naatsorsuutigineqarporlu isumaqatigiissummik sivisunerusumik atuuttussamik taarserneqarumaartoq, erseqqinnerusumik paasinarneruleariapat Illersornissaqarfiup Kangerlussuarmi siunisami suliasai pillugit aammalu mittarfiup sakkutuujunngitsunut atorneqarneranut tunngasut pillugit.

2024-imi Illersornissaqarfiup pingaarnersiunermini salliutissimavaa, Kalaallit Nunaanni qulimiguulimmi upalungaarsimasuutitami, Air Greenlandimillu ingerlanneqartumi, atortuliinissaq silaannakkut malussarniutinik FLIR (infrarød sensor) aamma NVG (qinngutit taartumi atorsinnaasut). Malussarniutit upalungaarsimasuutit, taartumi isikkivilutumilu, nunami immallu qulaanit, ujaasinermi annaassiniarnermilu periarfissaannik pitsanngoriartitsisussaapput. Naatsorsuutigineqarpoq 2024 naatinnagu Air Greenland isumaqatigiissuteqarfigineqarumaartoq. Isumaqatigiissutip atsiorneqarnerata kingorna qaammatit aqqaneq marluk qaangiunneranni FLIR atorsinnaalissaaq, NVG-lu qaammatit aqqaneq marluk qaangiuppata.

3.1.2 Nunanik tamalaanik suleqateqarneq

Nunat pissaanilissuit akornanni najummassimanartorsiorneq Issittumi Atlantikullu Avannaani isumannaallisaanikkut politikkeqarnermut sunniuteqaraluttuinnarpoq, ilaatigut Ruslandip sakkutooqarnikkut inerisaanera Kina-llu piffissaq alimasinnerusooq eqqarsaatigalugu soqutigisaqarnera pissutaallutik. Ruslandip Ukraine-mut sakkutuuminik isaatitsinera nunap immikkoortortaani nunat tamalaat suleqatigiinnissaraluannut annertuumik sunniuteqarpoq. Politikkimik suliaqarnermut atatillugu naalagaaffinni Issittumiittuni, illersornissamat ministerinit ataqatigiissaarineq paasissutissanillu avitseqatigiittarnissaq piupmaneqaleraluttuinnarpoq. Illersornissamat tunngatillugu politikkeqqarnermi avitseqatigiinneq taamatuttaarlu Landsstyremik Naalakkersuisunillu ataavartumik peqataatitsineq, ukiuni tulluittuni annertusiartortussatut sakkortusissussatullu naatsorsuutigineqarpoq.

Illersornissamat ministeriaqarfimmi oqartussaasut, Issittumi Siunnersuisooqatigiinni nunat ilaasortat sinnerini oqartussanik aamma Arctic Coast Guard Forum-imik (ACGF) suleqateqarput. Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiinneq suleqatigiissitat Emergency Prevention Preparedness and Response (EPPR) aqutugalugit ingerlanneqarpoq, taakkulu immami sumiiffiit pillugit periusissanik najoqqutassanillu aalajangersaallutillu misilittakkanik avitseqatigiittarput, ilaatigut ujaasinerit, annaassiniarnerit, imaanii mingutsitsinerit (uuliamik, akuutissamik qinngornernillu), nunami ikuallannerit, qaqqani nunap sisoorneri il.il. Arktisk Kommandomi illersornissaqarfik ACGF-imi, nunat Issittumiittut sineriaanni nakkutilliisut arlaannaanullunniit attuumassuteqaratik pisortatigoortuunngitsumillu ujaasinerimik, annaassiniarnermik immamilu avatangiisinik pingaarnertut suliaqartuusunut, suleqataavoq. ACGF-imi siulittaasuuffik Kunneqarfiup tigungmissavaa piffissami 2025-2027. Issittoq pillugu eqqartugassat sioranarsinnaasut allangornerat pissutigalugu aamma nunani avannarlerni illersornissamik suliaqarnermi (NORDEFECO) Islandip, Finlandip, Norgep Sverigellu suleqataaffigisaani eqqartorneqarput. 2024-imi NORDEFECO-mi Kunneqarfik siulittaasoqarfimmik tigungminnippoq, tassungalu atatillugu illersornissamat ministerit Savalimmiuni ataatsimiisillugit, tassanilu Savalimmiuni nunanut allanut inussutissarsiutinullu Landsstyremandi Kalaallit Nunaannilu Naalakkersuisunit sinniisooq peqatigalugit Issittumi Atlantikullu Avannaani sillimaniarnikkut politikkimut tunngasut oqaluseralugit. Finlandip Sverigellu NATO-mut ilaasortaalerneeranni NORDEFECO-mi Issittumi illersornissakkut suleqatigiinneq nukittorsarneqassaaq. Tamanna pissaaq, Issittoq Atlantikullu Avannaana pineqartillugit Savalimmiut Kalaallit Nunaatalu qanittumik peqataatinnerisigut. Illersornissamat pisortap NATO-mi suleqatini nunani issittuneersut nalinginnaasumik ukiumut ataasiarluni Arctic CHOD-imik taaneqartartoq (Arctic Chiefs of Defence) naapertorlugu ataatsimeeqatigisarpai. Ataatsimiinneq kingulleq pivoq 2023-imi septemberimi. Ataatsimiinnerit maanna ilisimatitsinertut ingerlanneqartarput, naak aaqqissuussaasumik suleqatigiinnertut iluseqaleriartornerat takussutissaqaraluartoq.

Issittumi Illersornissaqarfiup (Arktisk Kommando) pisortaa ukiumoortumik naapitsisarpoq suliami taamatut inissisimaqatigisaminik Arctic Security Forces Roundtable-mi (ASFR)-imi oqaloqatigiittarfimminni. Oqaloqatigiittarfimmi aallaqqaataani peqataasarput issittumi naalagaaffiit arfineq pingasut, kiisalu alaatsinaattutut peqataasarlutik Tuluit Nunaat, Holland, Frankrig aamma Tyskland. Ruslandip peqataanini 2014-imi unitsippaa. Oqaloqatigiittarfimmi misilittakkat Issittumilu avatangiisit pillugit misissuinerit avitseqatigiissutigineqartarput. ASFR-ip 2024-imi sulinermini sinaakkutissanik suliaqarpoq, siunertaralugu issittumi oqallittarfinnut allanut sanilliulluni qanoq inissisimanissani inissinniarlugu, ilaatigut Arctic CHOD-imut sanilliulluni.

3.2 Silap pissusia

FN-ip silap pissusia pillugu suleqatigiissitaata, IPCC-p nalunaarusiat pingaarnert arfinilissaat kingullersaallu naggasiinerusoq, aamma silap pissusiata allannguutai tigussaasut pillugit ilisimatuussutsikkut paasisanik, allannguutitit sunniutaasunik nalimmassarnissamullu periarfissanik kiisalu aniatitsinernik annikillisaanernillu

nalunaarusiamik naalisakkamik 2023-mi saqqummersitsivoq. Nalunaarummi silap kissakkaluttuinnarneratigut uumasut

pissuseqatigiiaat nungussinnaanerat Issittumilu uumassusillit assigiinngisitaarnerisa, ingammik pissuseqatigiiaat sikumi eqqaaniluunniit uumasuusut aarlerinartorsiulernissaat annertusiartortoq, ilaatigut erseqqissarneqarpoq. Kalaallit Nunaanni sermersuaq aakkiartuinnassaaq, Parisimi Isumaqatigiissut naapertorlugu silap kissatsikkiartornera maannamiit pakkersimaarneqaraluarpalluunniit. Sermersuup aakkiartornera – taamaalillunilu immap qaffakkiartornera – nunarsuarmi silap kissatsikkiartornera ilutigalugu sakkortusigaluttuinnassaaq. Nunarsuarmi silaannaq ataavartumik 2-3 grad-inik Celsius kissappat, Kalaallit Nunaanni sermersuaq tamakkiusavilluni uterteqqinneqarsinnaananilu tammassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Ukiut tusintilikkaat qaangiupata aatsaat tamakkerluni nunguttussaagaluartoq nunarsuarmi immap qaffannissaanut peqquataassaaq.

2024-mi ilisimatusarnermut aningaasaliinermi Nationalt Center for Klimaforskning (NCKF) Danmarks Meteorologisk Institut-imut (DMI) atasoq aningaasaliiffigineqarpoq. NCKF-p suliaani silap pissusiata ukiuni tulluuttuni qulikkaani allanngorarnissaanut naatsorsuutigisat kiisalu silaannaap kissakkiartornerata immami sarfanut sermersuaqarfinnullu qanoq sunniuteqarsinnaaneri ulorianartumillu allanngornissamut aarlerinartut ilaatigut ilaapput. Ilisimasani katersineq DMI-p silasiornermi paasissutissaaterpasuinik DMI-p Kalaallit Nunaanni nakkutilliinermut suliaqarfiineersunik tunngaveqarput. DMI-p silasiornermi nakkutilliinermi paasissutissaatai, silap pissusa pillugu paasissutissaatai kiisalu Kalaallit Nunaanni silap immallu qanoq innissaanik ilimasaarutaanit paasissutissat Kalaallit Nunaanni piujuaannartitsinermut saakkiartornermut, nutaaliornermut siuarsaanermullu ilaqutissatut saqqummersinneqarnikuupput.

Silap pissusianik misissuinerit qaammataasamit uuttortaanermik tunngaveqartut Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu silap allanngoriartornerata kingunerisassai pillugit, siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu misissuinermi atorneqartarput. Issittumi immap imaatalu sikuata kissassusaat pillugit, silap pissusaata ukiut ingerlanerini allanngoriartorsimanerat pillugit paasissutissat inerisakkat, qaammataasaniit takuneqarsinnaasut tunngavigalugit, naqissuserpaat Issittumi kissakkiartorneq 1980-ikkulli aallartinneranni nunarsuup sinnerata kissakkiartorneranut sanilliullugu sisamariaat missiliorlugu anner-tunerusoq. Kiisalu qaammataasat atorlugit paasissutissat atorneqarput,

takutinniarlugu silap pissusianik misissuineri periutsit (klimamodeller) Issittumi immap sikuata qulaani silap kissarneranik pitsaannerusumik takutitsisut, IPCC-p pingaarner-tut nalunaarusiaasa arfernanni manna tikillugu takutinneqartunut sanilliullugit.

Ilisimatusarnermut aningaasaliissutini Program for Monitoring of the Greenland Ice Sheet (PRO- MICE) aamma Greenland Climate Network (GC-Net), De Nationale Geologiske Undersøgelser for Grønland og Danmark (GEUS)-imut atasoq ASIAQ Greenland survey-millu suleqateqartut, 2024-mi aningaasaliiffigineqarput. PROMICE-p Kalaallit Nunaata sermersuata sinaani sermip aakkiartornera sermersuarmi uuttortaaiviit qaammataasaniillu misissuinerit atorlugit nakkutilliivigaa. GC-Net tassaapput uuttortaaiviit arallit sermersuup timaaniittut NASA/National Science Foundation-ip (NSF) silap pissusia

pillugu ilisimatusarneranut atatillugu ukiut 30-it matuma siorna pilersinneqartut. GC-Net-ip PROMICE-llu suleqatigiinnerisigut Kalaallit Nunaanni sermersuup sermeqassusaa tamakkiisoq nakkutigineqarsinnaavoq. Misissuinermi kingullermi ullutsinniinnaq drivhusgassinik aniatitsineq taamaatsillugu sermersuarmi sermeqassuseq ni-kingangaarmat aaqqinniaraanni nunarsuarmi immap minnerpaamik 27 cm-erimik qaf-fannissaanut pequtaassasoq paasineqarpoq.

3.2.1 Issittumi Siunnersuisooqatigiinni silap pissusia pillugu suleqatigiinneq

Issittumi Siunnersuisooqatigiinni nakkutilliineq silaannaallu allanngoriartorneranik naliliineq pillugu suleqatigiinneq suleqatigiissitani Arctic Monitoring Assessment Program-imi (AMAP) ingerlanneqarmat ilaatigut Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) suleqatigineqarpoq. Qallunaat kalaallillu ilisimatusarnikkut angusaat ilisimatusartullu Issittumi Siunnersuisooqatigiit ataani ilisimatuussutsikkut tunngaveqartumik suleqatigiinnernut annertuumik tapertalersuisuupput.

3.2.2 Kalaallit Nunaata Parisimi Isumaqaatigiissummut ilanngunnera

Kunneqarfiup 2016-imi Parisimi Isumaqaatigiissut akuerimmagu, Naalakkersuisut kissaateqarnerisigut, killeqarfiit pillugit nalunaarutiginnittoqarpoq, Kalaallit Nunaat Kunneqarfiup isumaqaatigiissummik akuersineranut ilaanngitsaq. 2021-imi COP26-ip ataatsimiinnerani Naalakkersuisut siulittaasuat Múte Bourup Egede nalunaarpoq Naalakkersuisut kissaatigingaat Kalaallit Nunaata Parisimi Isumaqaatigiissummut ilanngunnissaa. Tamatumunnga siunnersuut 2023-imi novemberip 14-iani Inatsisartuni akerliunertaqanngitsumk akuersaarneqarpoq.

Kalaallit Nunaata Parisimi Isumaqaatigiissummut ilanngunnissaata piareersarnerani Danmark aamma Kalaallit Nunaat suleqatigiinnissamik isumaqaatigiissummik nutarteri-simapput, nunat tamalaat akornanni silap pissusaa pillugu isumaqaatigiinniarnerni suleqatigiinnissaminnik nukittorsaanissaq siunertaralugu, pissutsit nutaat Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip (Savalimmiullu) Parisimi Isumaqaatigiissummut atatillugu pisussaaffigiligassaat eqqarsaatigalugit. Suleqatigiinnissamut isumaqaatigiissut taanna nu-tartigaq 2024-imi juunip 20-iani atsioqatigiissutigineqarpoq taamanikkut udviklingssamarbejde og global klimapolitik pillugu ministeriusumit Dan Jørgensenimit aamma Kalaallit Nunaanni Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avangangiisnullu Naalakkersuisumit Kalistat Lundimit. Ulloq taanna, nunanut allanut ministereqarfimmit pisinnaatinneqarlutik, Kunneqarfik sinnerlugu, Naalakkersuisut FN-p generalsekretær-ianut allakkanik nassiussipput, Parisimi Isumaqaatigiissummut tunngatillugu Kalaallit Nunaata killeqarfimmut immikkut nalunaarutigisimasaa atorunnaar-toq pillugu.

3.3 Issittumi avatangiisinut silallu pissusianut tunngatillugu aningaasaateqarfik (siornatigut DAN-CEA-ordningusimasoq)

Avatangiisinut tapiissutit Silallu pissusianut tapiissutit Miljøstyrelse-mit Energistyrelse-miillu aqunneqartut, Naalagaaffiup siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu Issittumi avatangiisinik, pinngortitamik silallu pissusianik nakkutilliinermut suliniutaasa annerpaartaannut aningaasaliissutaasartut, Kalaallit Nunaanni eqqaanilu pissutsinut imikkut ukkatarinniffiugamik, Kunngearfiup issittumi avatangiisit, pinngortitaq silallu pissusia pillugu suliaqarneranik kivitsisuupput.

Issittumi avatangiisinut tapiissutit Kunngearfiup Issittumi Siunnersuisooqatigiit ataanni suliniaqatigiiffimmi AMAP-imi uumassusillit ataqatigiinnerisa allanngorneri sunerreqarnerilu pillugit, matumani Kunngearfiup suliaqarfimmi CAFF-imi, matumani Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme-mi (CBMP) uumassuseqartunik avatangiisinut mingutsitsisunik arrortikkuminaatsunik (persistent organic pollutants (POP'er),), aatsitassanik oqimaatsunik, plastikkimik mikroplastimik, radioaktivitiitamik, paamik il.il. nunarsuarmi mingutsitsinermik sulianut, kiisalu suliaqarfimmi Protection of the Arctic Marine Environment-imi (PAME) suliaanut tapiissutaasarput. Suliniutinut tamakkununnga 2024-imi 35,1 mio. kr.-nit aningaasaliissutigineqarput.

Issittumi silaannaap pissusianut 2024-mi tapiissutit silap pissusiata allanngornera taassumalu sunniutai pillugit siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu nakkutilliinissanut arlalinnaat katillugit 19,5 mio. kr.-inik aningaasaliissutigineqarput. Suliniummi inernerit ilisimatuussutsikkut allaaserisani ilisimatuunit nalilerneqartuni Issittumilu Siunnersuisooqatigiit silap pissusia pillugu suliaanni saqqummersinneqartut paasissutissaasivinni kikkunniilluunniit pissarsiarineqarsinnaapput

3.4 Avatangiisit pinngortitarlu

Issittumi pinngortitamik illersuineq Issittumi pinngortitap pissarititaanik ileqqusumik atuinnermut atassuteqarpoq, ilanngullugit aalisakkanik miluumasunillu imarmiunik atuneq. Tamanna Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu pingaaruteqarpoq, taakkumi Kuunngearfimmuut pituttuisumik nuna tamalaat isumaqatigiissutaat naapertorlugit pissusaaffiit eqqarsaatigalugit pinngortitamik avatangiisinillu illersuinnermut aqutsinnermut oqartussaaffeqarput.

3.4.1 Issittumi Siunnersuisooqatigiinni avatangiisit pillugit suleqatiginneq

Kunngearfik AMAP-imi suleqatiginneq aqqutigalugu nunarsuarmi POP-nik, aatsitassanik oqimaatsunik, plastimik aamma mikroplastimik, radioaktivitetimik paamillu

mingutsitsineq pillugu ilisimasanik pilersueqataavoq. Ukiut ingerlanerini paasisat paasisutissallu soorlu ilaatigut nakkutilleeriaaseq nutaaq atorlugu kviksølvimik inunnit pilersitamik atuiunnaariartorneq pillugu Minamata-konventioni aamma POP-nut atassutinik atuiunnaariartornissaq pillugu Stockholm-konventioni nunarsuarmi nunallu ilaanni allannguinerit nukittorsaaqataapput Ilisimasat matumani pineqarput, ilaatigut atortusiat immami uumassusillit ataqatigiinnerannut aamma annermik naartusut meeqqallu peqqissusaannut sunniutaannut tungassuteqartut. Nakkutilliinermit paasisutissat 2024-imi katersorneqarput, isumaqatigiissutillu qanoq sunniuteqartiginerannik paasisitsinnaassallutik.

Issittumi Siunnersuisooqatigiit unikaallassimaarnerata nalaani AMAP-imi sulinermit Kunngearfimmi paasisutissanik katersineq ukkasimavaa, ilisimatuussutsikkullu allaaserisanik saqqummersitsisarsimalluni. Suliaq tamanna malitseqartinneqassaaq AMAP-ip ilisimasalinnit nalunaarusiaannik aamma politikikkut kaammattuutinik. 2023-imi aasakkut Kunngearfik, ilisimatuunik Issittumeersunit isumasioqatigiissitsisuuvoq, Issittumi ilisimasassat pisariaqartinneqartut pillugit, ilaatigut nunarsuaq tamakkerlugu mingutsitsineq PHAS-imik taaneqartup siaruaakkiartorneranut tungasunik, akuutissat inunnut eqqorneqaataasinnaasut pillugit (Chemicals of Emerging Arctic Concern, CEAC)

aamma nappaatit ulorianartut uumasunit inunnut aattuisinnaasut pillugit. Kunngearfiup Canada suleqatigalugu, 2024-imi ilisimatuussutsikkut allaaserisanik saqqummersitsiniarpoq, taakkunani sammineqassallutik Issittumi namminermit mingutsitsinerit aallaaviusut taavalu Issittumi mingutsitsinerit aallaaviusut nunarsuup sinnernaersut. Kiisalu Kunngearfik ilisimatuussutsikkut nalunaarusioqataassaaq, Issittumi radiop qinngornerinik ulorianartunik mingutsitsineq pillugu.

IMO-mi suliaqarnermi Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut inuussutissarsiornermilu soqutigisaqartunut aningaasaqarnikkut kingunissat eqqarsaatigalugit Issittumi paamik silaannarmut aniatitsineq annikillisarniarlugu Kunngearfik suliniuteqarpoq.

Kunngearfik aammattaaq plasti mikroplastilu pillugit Issittumi nakkutilliinissamut nakkutilliinissamut najoqqutassanik PAME-p immami eqqakkat pillugit nunat ilaani perisusissatut pilersaarutaanut iluaqutaasussanik, taamatuttaarlu nunat ilaanni nunanilu tamalaani suliniaqatigiiffiit, matumani FN-imi nunat tamalaat plasti pillugu isumaqatigiissutaanni nutaami, 2024-mi naammassillugu isumaqatiginninniutigineqartussami iluaqutigineqarsinnaasumik pilersitsinissamik suliaqarpoq. Kunngearfik Canada Norgelu peqatigalugit aamma plastip mikroplastillu issittumi uumasunut kingunerluutaasa suususersinissaat pillugu ilisimatusarnermut peqataapput.

Immami avatangiisit pillugit aqutsineq illersornissaallu pillugu suleqatigiinneq suleqatigiissitamit PAME-mit ingerlanneqarpoq. Kunngearfik 2023-miit 2025-mut PAME-mi aqutsisuusaaq. Kunngearfiup aqutsisuunermi uumassusillit ataqatigiinnerat naapertorlugu suleriuseqarneq atorlugu immami nipi, pissuseqatigiiaat ingiaasut immamilu sumiiffiit illersugaasut, kiisalu sumiiffikkaartumik illersuinermit suliniuteqarnerit (Other Effective Area-Based Conservation Measures) ukkatarissavai. Suliniutini taakkunani arlalinni CAFF-imik suleqateqartoqassaaq.

PAME-p suliniuteqarnissamut periusissaanut ilanngullugu issittumi immami uumassusillit ataqatigiinnerat naapertorlugu suleriuseqarnissamik atuutsitsilernissamut najoqqutasiaq maanna nalilersorneqaleruttorpoq. Tamanna ukiup ingerlanerani isumasioqatigiinnernik ataatsimeersuartitsinernillu tapertalersorneqarpoq.

3.4.2 Issittumi Siunnersuisooqatigiinni uumassusillit assigiinngisitaarnerat pillugu suleqatigiinneq

Issittumi Siunnersuisooqatigiinni uumassusillit assigiinngisitaarnerat pillugu suleqatigiinneq suleqatigiissitami CAFF-imi ingerlanneqarpoq, tassanilu Kalaallit Nunaat 2023-miit 2025-mut aqutsisuuvoq. CAFF-imi suliaqarfinni pingaarnersiukkani pingasuni Kunngearfik siulittaasuuffimmik tigumminnittuuvoq.

Taakkunani siulleg tassaalluni imaq, PAME suleqatigalugu Biodiversitetskonventionip ataani ilaatigut nunarsuarmi anguniakkanik nutaanik ukkatarinninnermi suleqatigiisutigineqartoq, siornatungaani suleqatigiisutigineqartut taaneqareertut. Suliaqarfiit aappaat tassaavoq ilisimasanik katersineq, matumani nunap inoqqaavisa ilisimasaat kiisalu issittumi pinngortitaq pillugu killiffiit pisartullu. Suliaqarfiit pingajuat tassaavoq nunap inoqqaavinik inuusuttaanillu ilaatitsineq. Kunngearfiup aqutsisooqataanermini inuusuttut ataatsimiinnerni tulluurtuni peqataatittarpai, aammalu inuusuttunut ataatsimeersuartitsinissap, 2025-ip aallartinnerani pisussap pilersaarusionerani ilaatillugit.

CAFF-imi suliaqarneq ilaatigut pinngortitamik illersuinnermut, nunarsuarmi suliaqarfinni avitseqatigiinnermut Kunngearfiup suliaqarneranut pilersueqataasoq, matumani pingaarnertut periusissatut pilersaarummik nutaamik pilersitsissaaq. Taamatuttaaq Kunngearfiup USA suleqatigalugu CAFF's Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme (CBMP) suli aquppa, aamma CBMP-imik periaasissiap atuutsinneqarniarnera suliaralugu aammalu issittumi uumassusillit ataqatigiinnerannik 2021-miit 2025-mut nakkutilliinissamut periusissaaq ilanngullugu.

2023/2024-imi CBMP/CAFF-mi sulinermi, nunani atuutsitsilerniarneq ukkatarineqarsimavoq Issittumi Siunnersuisooqatigiit unikaallassimaarnerani, kiisalu suliniutinik arlalinnik aallartitseqqissimalluni, ilaatigut issittup imartaani nunamilu uumasut assigiinngisitaarnerannut tunngasut. Tamatuma saniatigut suleqatigiittoqarsimavoq ilisimatussutsikkut saqqummiinissamik, ilaatigut uumassusillit assigiinngisitaarnerannut silap pissusiata allanngornerata sunniutigisai pillugit aammalu "utersaartitsisarneri" (feedback) pillugit, (AMAP CAFF-illu suleqatigiinnerisigut), kiisalu CBMP-p sulinerata ukiuni 20-inngortorsiornera pillugu allaaserisaaq, ukiuni kingullerni pinngortitamik aqutsinnermut ikaartarfilersuisimasooq.

Kunngearfiup CAFF-ip PAME-llu suleqatigiinnerini suliniutit marluk suli 2024-imi aqutseqataaffigai. Suliniut siulleg pissuseqatigiiaanut inangiisunut tunngavoq, pissuseqatigiiaallu imarmiut suut inangiisut nunani issittuniittuni maannamut nalunaarsorsimanersut, paasiniarneqarlunilu umiarsuit oqimaalutaat imiusut timitaallu aqqutigalugit

siammarnissaannut aarlerinartunik, matumani siunissami silaannaap allangornissaanut atatillugu aamma, naliiisoqassaaq. Suliniutip aappaa immami sumiiffinnut iller-sugaasunut nunallu issittumiittut sumiiffiit allajangersimasut illersornissaannut iliuusissat iluaqutaasut allat (OECD-it)-inut tunngalluni. Tamatumunngalu aamma atillugu 2024-imi upernaakkut Kunngearfiup issittumi nunat tamalaat akornanni Nunani Avannarlerni OECD-it pillugit isumasioqtiigiinnerup pilersarusiorneqarnera aqqussimavaa.

Tamatuma saniatigut Kunngearfik immami sinerissallu qanittuani aatsitassarsiornermik suliaqarfiit, matumani eqqakkanik inissiinerit piiaanerillu aamma aatsitassarsiornermi imermik erruutikumik maanngaannartitsineri sumiiffiit nalunaarsuineri PAME-p suliniutaanut suleqataavoq.

3.4.3 Avatangiisinik immamilu avatangiisinik illersuineq

Kunngearfik Biodiversitetskonventionen aqutugalugu nunap inoqqaavisa piginnaati-taaffiisa, matumani nunap inoqqaavisa ilisimasaat najukkamilu innuttaasut ilisimasaat siuarsarlugillu, atuutsilersillugillu isumannaarnissaannut peqataatinneqarnissaannik siuarsaanissamik suliaqarlunilu suliaqarnerani UNDRIP (FN-ip nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit nalunaarutaa) naapertorlugu nunap inoqqaavi nammineq kajumis-sutsiminnik, tunngavilersukkamik siumungaarluk akuerineqartumik peqataatinneqas-sapput.

Kunngearfittaaq imaq pillugu isumaqatigiissummi OSPAR-imi (Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic) ilaavoq. OSPAR suleqatigiissitanik (Arctic Outcomes Working Group (AOWG)) OPSPAR-ip issittumi atu-uffigisaani illersuinissamik ukkataqarluni suliaqartussanik pilersitsivoq. Tassani Kalaallit Nunaanniit Danmarkimiillu sinniisuutitat peqataapput.

Kunngearfik FN-ip imaq pillugu isumaqatigiissummi nunat inatsisinik atuutsitsinerata avataatigut (Biodiversity Beyond National Jurisdiction (BBNJ-aftalen)) immami uumassusillit assigiinngisitaarnerisa illersornissaanut piujuartitsinerlu tunngavigalugu atuisinnaanermut pimoorussilluni peqataavoq. Ilassutitut isumaqatigiissut FN-imi 2023-mi juunip 19-iani akuerineqarpoq, Danmarkillu isumaqatigiissut

2023-imi septemberip 20-iani atsiarpaa. Isumaqatigiissut Danmarkimit akuerineqassa-soq (Kalaallit Nunaata Savalimmiullu immikkut kissaateqarsinnaanerit inissaqartillugu) naatsorsuutigineqarpoq, tamannalu pissalluni UN Ocean conference-mi 2025-imi juunip 9-13-ianni pisussami. Tamatuma kingorna Kalaallit Nunaat Savalimmiullu isumaqatigiis-summut ilanngussinnaapput.

Kalaallit Nunaat Danmarkilu maanna, Kalaallit Nunaata imartami immikkut aningaasarsiornikkut soqutigisaqarfiani (eksklusive økonomiske zone) uuliap oqimaatsup umiarsuarni orsussatut atoqqusaajunnaarsinnissaa atuutsikkiartuaalersippaat. Tamatumunnga atatillugu Danskil naalakkersuisuisa inatsisissatut siunnersuut nalunaarutillu marluk suliaaraat, 2024-imi juulip aallaqqaataani atuutsinneqalersut.

3.5 Nunap toqqavia pillugu suliniut

Kunngearfik piffissami 2009-miit 2014-imut FN-ip nunat toqqaviisa killii pillugit ataatsimiititaliarsuarmut (CLCS) sumiiffinni tallimani nunat toqqaviisa annertusineri pillugit takussutissanik tunniussisarpoq. Sumiiffiit tallimat taakku Kalaallit Nunaata eqqaani pingasunut Savalimmiullu eqqaani marlunnut agguataarsimapput, matumani Qalasersuup Avannarliup nalaa ilanngullugu. Taakku ataasiakkaarlugit CLCS-imiit suliarineqarput, taannalu suliarinnereeruni innersuutininik saqqummiussissaaq. CLCS-ip innersuussinerata kingorna nunanut eqqaamiuusunut qaleriissunik piumasaqaateqarpat killigititaq aalajangiunneqartoq nunani pineqartuni politikikkut isumaqatigiinniarnermi najoqqutarineqassaaq. Kunngearfiup – Ilulissani isumaqatigiissut naapertorlugu – naalagaaffiit pineqartut teknikkeqarnikkut nunanut tunngasumik apeqqutini kiisalu nunat toqqaviisa killilersorneri pillugit piumasaqaatinut qaleriissunut tunngatillugu oqaloqatigiinneq toqqaannartumillu isumaqatigiinniarneq pingaartilluinnarpaa.

CLCS maannamut Savalimmiut avannaa pillugu innersuutininik maannamut tunniussini-kuuvoq. Kunngearfimmi nunat toqqavii Norgemiit Islandimiillu sumiiffimmi tassani qaleriipput. Isumaqatigiinniarnernermi illuatungeriit sumiiffik pillugu isumaqatigiissutit Stockholmimi 2019-imi oktobarip 30-ani atsiorpaat, Folketingillu tunngaviusumik inatsimmi § 19 naapertorlugu 2021-mi maajip 25-ani akuersissutini tunniuppaa

3.6 Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni killiliineq

Nunanut allanut ministeri Jeppe Kofod, Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut siulittaasut Múte B. Egede aamma Canadami nunanut allanut ministeri Mélanie Joly pikkunartumik isumaqatigiinniarnernit tunngavigalugit Tartupaluup avinneqarnissaanik isumaqatigiis-summik 2022-mi juunip 14-iani atsioqatigiipput Isumaqatigiissut naapertorluguttaaq nunap killii pillugit isumaqatigiissut 1973-imeersut atuuttoq Lincolnip imartaani 200 sømilinik ilorpasitsigisumi immami killigitinneqartunngorlugu nutarsarneqarpoq. Tamatumani saniatigut nunap toqqaviisa killingi Labradorip imartaani 200 sømilinik ungasitsigisumiittussatut aalajangiunneqarput.

Illuatungeriit nunagisami suliaasat pisariaqartut suliarineqarneri naammassisut allakka-tigut imminnut ilisimatereerpata isumaqatigiissut atuutilissaaq, ilaatigut inatsisar-toqarnikkut suleriaatsit pisariaqartut eqqarsaatigalugit. Isumaqatigiissut 2023-mi maajip 31-ani Inatsisartuni akerliusoqanngitsumik akuerineqarpoq

aamma 2023-imi juunimi Canadami parlament-imi naammassillugu suliarineqarpoq. Danmarkimut tunngatillugu tunngaviusumik inatsimmi § 19, imm. 1 naapertorlugu Fol-кетинi akuersissuteqarpoq, 2023-imi decemberip 19-iani.

Nunap killingali pillugu kiisalu kingorna Canadap killiminut tunngatillugu aqutsinerata allanngortinnissaanut atatillugu atuutsitsilernissamut ataatsimoorluni paaseqatigiinnis-saq atortussanngortitsinissami utaqqqineqarput.

3.7 Imaatigut angallanneq umiartornermilu isumannaallisaaneq

3.7.1 Polarkode aamma immami sikulimmi iluliaqartumilu imar-siorneq

FN-ip immakktut angallannermut kattuffiata (IMO) Issittumi suliniutaa, Polarkode, issit-tup imartaani angallannerup isumannaatsuutinnissaata annertusarnissaanik siuner-taqarami umiarsuup atortui ilusilersugaaneralu kiisalu immami sikulimmi angallannermi aarlerinartunut immikkuullarissunut illersorniarluni inuttat pikkorissarnissaannut im-mikkut piumasaaqateqarpoq. Polarkode aammattaaq Issittumi pinngortitamik eriagisas-samik illersuinissamut malittarisassanik imaqqarpoq.

Imarsiornermik Aqutsisoqarfiup (Søfartsstyrelsen) Polarkode-p ilaata angallatinut soorlu aalisariutinut, pajuttaatinut minnernut (bruttotonnage 500-miit appasinnerusoq) nuan-naariutinullu niuernerme atornerqarneq ajortunut atuutilersillugu annertusinissaa suliniu-tigaa. IMO-p Polarkode-p annertusinissaa ataatsimiitsitaliat 2023-mi maajimi ataatsi-miinneranni inaarutaasumik akueraa, allannguutit 2026-imi januaarip aallaqqaataani atuutilertussanngorlugit. Polarkode-p siammasinnerusumik atorneratigut issittup imartaani angallannerup isumannaannerulernissaa annertusaanermi anguniagaavoq.

Tamatuma saniatigut Imarsiornermut Aqutsisoqarfiup Polarkode-p malinneqarnissaa immikkut ukkataraa, pingaartumik pinaveersaartitsinissaa eqqarsaatigalugu, Kalaallit Nunaata imartaani umiarsuit takornariartaatit angalalinnginnerini Kalaallit Nunaatalu imartaani angalanerini misissuiffigisarnersigut. Suliniut umiarsuit takornariartaatit Ka-laallit Nunaanni immani sikoqarfiusuni angallattut amerliartuinnarnerini isuman-naallisaanerup atuutsinnissaanut iluaqutaassaaq.

Danmark Kalaallit Nunaat Savalimmiullu suleqatigalugit IMO-p suliniutaani atugassatut sumiiffinnik ataavartumik aalajangersaasassaaq. Savalimmiut aammattaaq IMO-mi suleqataasutut ilaasortaavoq nunatullu nammineq peqataavoq.

DMI silassaq ulorianartuq pillugu kalerrisaarisartumik Kalaallit Nunaanni si-lasiorfeqarami Kalaallit Nunaat eqqaanilu imartat tamakkerlugit silassamik suliaqartar-poq. DMI-p silasiorfiata Chicago Konventionen naapertorlugu nalinginnaasumik tim-misartuussisartut nalunaarutiniq silassamillu pilersorpai. DMI ulussaarsuit, anorersuit sermernarnerillu pillugit Kalaallit Nunaanni oqartussanut 2022-mili nalunaarusiortar-lunilu 2023 mili Kalaallit Nunaanni innuttaasunut nalunaarusiornermik aallartitsivoq. Tamatuma saniatigut DMI misiliutaasumik aputip sisoorneranut nalunaarusiornermik pilersitsivoq, 2024-imi naammassineqartussamik. Silassat, sila pillugu paasissutissat aamma nalunaarutit, aamma kalaallisut oqaatsit atorlugit nalunaarutigineqartarput.

SOLAS-Konventionen ("International Convention for the Safety of Life at Sea") (imaatigt angallannerup inuunermut isumannaatsuunissaa) naapertorlugu DMI-p sikoqarnera pillugu nalunaarsuiffia Kalaallit Nunaata imartaani angallattunut nalunaarusiortuuvoq. Ulluinnarni nalunaarusiorneq sikulu pillugu ilisimatitseriaatsinik nutaani pilersitsineq USA-mi, Canadami Norgemilu sikusiornermik suliaqartut kiisalu Copernicus Marine Services qanimut suleqatigalugit ingerlanneqarpoq. DMI-p aamma Arktisk Kommando silasiornermi paasissutissanik pilersorlugulu siunnersortarppaa, matu-mani Issittumi sikusiornermut paasissutissat ilanngullugit.

3.7.2 Savalimmiut

2024-imi juunip aallaqqaataaniit Savalimmiuni Landsstyrep naaralaartitsiveqarnermi nalunaaqutsersuinermilu suliaasaqarfik tiguaa, taamaalilluni naalagaaffiup killeqarfiisa iluanni imaatigt angallannermi atortulersuutitigt pisussaaffiit tigullugit. Suliaasaqarfiup tigungeratigt savalimmiuni oqartussaasut, nunat tamalaat malittarisassaannik sumiissusersiornermullu atatillugu nalunaaqutsersuinissamut najoqqutassiat malinneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaannut akisussaaffeqalerput.

Naaralaartitsiveqarneq nalunaaqutsersuinerlu pillugu nunat tamalaat akornanni kattuffimmut (IALA) Danmarkip ilaasortaaneranut Savalimmiut ilaanikuupput 2024-imi juunip aallaqqaataa tikillugu. Tamatuma kingunerisaanik Savalimmiut IALA-mi ilaasortanngorniuteqarpoq, akuerineqarlunilu.

3.8 Immap assingi immallu naqqanik assiliorneq

Immap assingi tutsuiginartut Issittumi immakkt angallannermi isumannaallisaanermilu pingaaruteqarluinnarput. Geodatastyrelsen (GST) Kunngeqarfik sinnerlugu Den Internationale Hydrografiske Organisationimi (IHO) taassumalu

nunap ilaani ataatsimiititaliaani suleqatigiissitaanilu sinniisuutitaqarpoq. Arctic Regional Hydrographic Commission (ARHC) tassaavoq issittumi ataatsimiititaliaq USA-mit, Candamit, Norgemit, Islandimit, Danmarkimit Ruslandimiillu ilaasortaaffigineqartoq. Ruslandimik suleqateqarneq maanna unitsinneqarsimavoq. Ataatsimiititaliap nunat ataasiakkaat imarsiornermut allaffiini ataqatigiissaarineq tamannalu aqqtigalugu immap assingisa, immap naqqanik uuttortaanerip suliallu allat sapinngisamik asigiissaarnissaat, soorlu assersuutigalugu paasissutissat tunisassiallu immamut tunngasut (S-100) pillugit nunarsuarmi najoqqutassat aamma paasissutissat immamut tunngasut ataqatigiissaarnerisa asigiissaartunik pilersitsinissaq, qulakkiissalugu siunertaraa. S-100-mik IMO'p akuersineratigt, 2025-imi atuutilersukkt, ARHC-mi ilaasortat ukiuni aggersuni issittup imartaani piumasaqaatit tamakku atuutsinniarlugit annertusisamik ukkataqartussaapput.

Issittumi Siunnersuisooqatigiit ataatsimiisitaliaasa teknikkikkut suleqatigiinnerminnik kittaartumik aallarnisaaqqilernerisa kingorna, ARHC-ip PAME aamma Arctic SDI-mi

suleqatigiinnermik ukkassinini sakkortusivai, paasissutissanik digitaliusunik katersuineq imaanilu pissutsit pillugit tutsuiginartunik paasissutissanik pissarsinissaq pillugu, ilaatigut immami avatangiisit illersornissaat pillugu suleqatigiinnerup nukittorsaqqinnissaa siunertaralugu.

3.9 Issittumi nuna pillugu paasissutissat naapertorlugit assiliorneq kiisalu digitalimik ataqatigiissaarineq

Klimadatastyrelsip (KDS) suleqatigai issittumi nunat nunap assiliornermut oqartussaaitai allat Arctic SDI-mi suleqataasut sumiiffiit pillugit paasissutissanik digitaliusunik aaqquissuusaanermik ineriartortitsineq pillugu, aamma nunani ataasiakkaani issittoq pillugu paasissutissanik avitseqatigiinneq, taamaaliornikkut issittumi paasissutissat siammarterlugillu atoqqinneqarsinnaaneri siunertaralugu, ilaatigut Issittumi Siunnersuisooqatigiit suleqatigiissitaanni suliarineqarsimasut. 2022-imi marsimili Arctic SDI-mi naapilluni ataatsimeeqatigiittarnerit uninngatikallarneqarput. Tamakkunani suliat Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiinnermi najoqqutassat malillugit ingerlavoq.

Klimadatastyrelsip GNET-imik (Grønlands GNSS (Global Navigation Satellit System) netværk) ingerlatsineq akisussaaffigaa, GNET-imik aamma taaneqartartoq. GNET 2024-imi annertusineqassaaq, aalajangersimasunik 71-inik uuttortaaveqalersillugu. GNET Kalaallit Nunaanni nunap ataqatigiissinneqarneranut tunngaviulluinnarpoq, taamatuttaarlu nuna pillugu ilaatigut Sermersuarmi silap pissusianik nakkutilliinermut killeqarfitsigullu namminersortuunerup atuutsinneqarneranut paasissutissanik tutsuiginartunik qulakkeerinittuuvoq.

3.10 Aatsitassat mineraliusut

Aatsitassanik mineraliusunik piiiaaneq Kalaallit Nunaanni niuerutigineqarnissaminut periarfissaqarluarpoq, tassungalu ilisimasat paasissutissallu aatsitassarsiortunut aatsitassarsiornermillu suliaqatunut sakkussat pingaaruteqarluinnartuupput. GEUS-ip Naalakkersuisut suleqatigalugit Kalaallit Nunanni nunap assinginik pilersitsinermik suliaqartuuvoq, taakkulu tassaapput ingerlatseqatigiiffiit Issittumi nunamut tassanilu mineralinik pisuussutinut tunngasunik ilisimatuussutsikkut paasiniaasartut. Klimadatastyrelsip nunap ilusaa pillugu nalunaarsukkat nutaat nunap assinginut tunngaviusut suliarisarpai.

3.11 Ilisimatusarneq

Ilisimatusarneq issittumi suleqatigiinnermi tunngavigineqartut pingaarutillit ilagaat taamaammallu Issittumi piujuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermut avatangiisinullu tunngasumik politikikkut aalajangiisoqassatillugu tunngaviliisuusarpoq. Ilisimatusarnermut suliassaqarfik Kalaallit Nunaata suliassaqarfittut tigunikuuuaa, taamaattumillu Kalaallit Nunaata susassaqarfialugu. Suliassaqarfik tiguneqarpoq, Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland (KVUG) 2012-imi

atorunnaarsinneqarnerata kingorna, suliaasalu ilaat Nunatsinni Ilisimatusarnermik Siunnersuisoqatigiinnut (Grønlands Forskningsråd, NIS) 2014-imi juunip aallaqqaataaniilli atuutilersumut, nuunneqarlutik,

Naalagaaffiit Issittumiittut arfineq pingasuusut kiisalu Kalaallit Nunaat Savalimmiullu Issittumi eqqaanilu ilisimatusarnermut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut inatsisitigut piuttuiffiusoq 2017-imi atsiorpaat. Isumaqatigiissut naapertorlugu Issittumi nunani assigiinngitsuni ilisimatusartut, ilisimatusaatit assigisaallu pillugit suleqatigiinnerup oqinnerusumik killilersugaannginnerusumillu ingerlanneqalernissaa taparserneqarpoq. Isumaqatigiissummi Rusland ilaammat suleqatigiinneq 2022-mi marsimili uninngagal-larpoq.

Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu ilisimatusarnermut periusissatut pilersaarut ("Forskning – Vejen til fremdrift") 2022-miit 2030-mut atuuttoq, ilaatigut inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineramik ukkatarinniffiusoq Kalaallit Nunaata 2022-mi saqqummersinneqarpoq. Savalimmiut allakkiaq "The Faroe Islands in the Arctic", ilaatigut ilisimatusarnerup ilisimatooqarnerullu Issittup pingaaruteqassusaanut tunngasoq 2022-mi nutartigaq saqqummersippaa.

3.11.1 International arktisk hub aamma ISAAFFIK

Den Internationale Arktiske Hub 2019-imi ukiumoortumik aningaasaqarnermut inatsisit aqqutigalugit Danmarkimiit (ukiumut 3,0 mio. kr. miss.) Kalaallit Nunaanniullu (ukiumut 0,75 mio. kr.) aningaasaliiffineqartarpoq. Danmark 2024-mi 3,3 mio. kr.-nik allattoqarfimmu aningaasaliivoq. Allattoqarfik Kalaallit Nunaanni issittumi ilisimatusartunit soqutigisaqartunillu kalaallinit, danskinit nunanilu tamalaaneersunit katersuuffissatut siunertaqarpoq.

Issittumi ilisimatusarneq ilisimatusarnermilu piareersaatit (logistik) nittartakkami ISAAFFIK.org-imi ("Gateway to the Arctic") atuisunit ingerlanneqartumi oqilisaaffigineqarpoq ilisimatusartunut, suliffeqarfinnut allaffeqarfinnullu, nunani nunanilu tamalaani. 2023-imiillit aqutsisoqatigiit nunat tamalaat akornanni suliffeqarfinnit, Kalaallit Nunaanni annertuumik ilisimatusarnermik ingerlatsisut, sinniisuinit annertusaasimapput.

Qallunaat kalaallillu suliffeqarfii, issittumi ilisimatusarnermik ingerlataqartut (AU, DMI, DTU, GINR), POLARIN (eu-polarin.eu, 2024-2029) EU-mi ataqatigiissaarinnermut peqataapput.

3.11.2 Forum for Arktisk Forskning

Forum for Arktisk Forskning (FAF) issittumi ilisimatusarnermut suleqatigiinnermi Kalaallit Nunaanni, Savalimmiuni Danmarkimilu ilisimatusarfiit qitiusut peqataaffigisaattut 2014 imili inissisimavoq. FAF Kalaallit Nunaanni, Savalimmiuni Danmarkimilu

issittumi ilisimatusarnermik suliniuteqartunut pitsaasumik attaveqatigiinnissamut pilersitseqataasuuvoq

3.11.3 FN-imi Immami ukiuni qulini sulissanut danskit, kalaallit savalimmiormiullu ataatsimiititaliaat

Ukiut qulikkuutaarnerat 2021-2030 FN-imit nunarsuarmi imavissuarnut ukkatarinniffisatut pigitinneqarpoq. Ilisimatusarneq suleqatigiinnerlu inuiaqatigiit piujuaannartitsinermik tunngavilimmik ineriartornissaannut tapertalersuisuussapput, taamaalilluni FN-ip Nunarsuarmi immani nungusaataannngitsumik aalisarnernik attassineq immallu pisuusutaannik atorluaaneq tunngavigalugu tunisassiortoqartarnissaanik anguniagaqarneq qulakkeerneqassammat. Qallunaat, kalaallit savalimmiormiullu suleqatigiissitaat pilersinneqarpoq, naalagaaffiit akornanni imaqq pillugu suleqatigiissitaliamit (UNESCO-IOC) kaammattorneqarnikkut, FN-imit pisinnaatitaaffilerneqartumit, FN-ip ukiut qulit ingerlaneranni malunnartitsiniarnissaata pilersaarusiornissaanut ataqatigiissaarnissaanullu.

3.11.4 UArctic

Arktisk Universitet (UArctic) tassaavoq issittumi nunat ilisimatusarfiisa assigisaasalu attaveqatigiiffiat, 2024-mi aningaasanut inatsimmi 3,0 mio. kr.-nik aningaasaliiffineqartoq.

3.11.5 Issittumi ilisimatusarneq pillugu Europami suleqatiginneq

EU-mi suliniut I 2020 EU-PolarNet2, EU-mi ilisimatusarnermut nutaaliornermullu aningaasaateqarfimmit Horizon 2020-mit, issittoq nunallu aqqissuussaana pillugu ilisimatooqarfinni nunarsuarmi suleqatigiit annersarisaannit, aningaasalerneqartoq, 2020-mi aallartinneqarpoq. Suliniut 2024-mi decemberip tungaanut ingerlassaaq. Horizon Europe, 2021-miit 2027-mut ingerlanneqartoq issittumi ilisimatusarnermi sammiviit assigiinngitsut aningaasalerneqarnissaannut periarfissanik assigiinngitsunik imaqqarpoq.

3.11.6 Kongeriget Danmarks Partnerskab for Rum i Arktis – Kunneqqarfiup Danmarkip silaannarsuaq pillugu Issittumi Peqatigiinnerat

Ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu ministeriaqqarfik, silaannarsuaq pillugu suleqatigiissitanik pilersitsinermut atatillugu aamma silaannarsuaq pillugu Issittumi suleqatigiissitanik pilersitsinissamut aallarnisaavoq. Suleqatigiissitat 2020-mi decemberimi pilersinneqarnerini suleqatigiissitami peqataasut 26-iupput, kalaallit, savalimmiormiut qallunaallu.

3.11.7 Umiarsuaq ilisimatusarfik nutaaq

Aningaasanut inatsimmi 189,4 mio. kr. aningaasaliissutaapput piffissamut 2021-2023-imut (2024-pl) aamma sulii 65 mio. kr.-it (2024-pl) ilisimatusarnermut aningaasaliissutit agguanneqarnerini 2024-imut umiarsuarmik issittumi imartaanilu ilisimatusarfissamik nutaamik DANA V-mik pilersitsinissamut ilaannakortumik aningaasaliinissamut katillugit 477,3 mio. kr. immikkoortinneqarput. A.P. Møller Fonden aamma Orient's Fond ataatsimut umiarsuarmut 98 mio. kr.-nik tunissuteqarput. Umiarsuup ilisimatusarnermut atorneqartussap nutaap 2027-imi piareersimasussatut naatsorsuutigineqartup suliariumannittussarsiuunneqarnissaa sananeqarnissaalu DTU-mit akisussaaffigineqassaaq.

3.11.8 Issittumi ilisimatusarneq nukittunerusoq

Ilisimatusarnermut aningaasaliissutit 2024-imi agguanneqarneranni, issittumi ilisimatusarneq nukittorsarniarlugu 45,3 mio. kr. immikkoortinneqarput, issittumi ilisimatusarnermut pilersaarut aqutugalugu atorneqartussat. Aningaasaliissutit Danmarks Frie Forsknings-

fondimiit atorneqassapput qulequtaralugu "Arktisk forskning - Klimaforandringer og bæredygtige arktiske samfund". Danmarkki aamma Nordforsk-opslag-imut ataatsimoorussamut 190 norskit koruuninik 2024-imi atorneqartussanik aningaasaliiffigineqartumut peqataavoq. Suliariniagaq ukkataqarfiuvoq issittumi ilisimatusarnermut.

3.11.9 Nunanut allanut, illersornissamut isumannaallisaanermullu politikki pillugu ilisimatusarneq

Ilisimatusarnermik suliniutit kalaallit, savalimmiormiut danskillu ilisimatusarfiinit ingerlanneqartut pillugit nunanut allanut, isumannaallisaanermut illersornissamullu politikkit pillugit ilisimatusarnerit siuarsarniarlugit ukiuni 2023-miit 2027-imut aningaasat 16 mio. kr.-nit immikkoortinneqarput.

Aningaasat Færøernes Forskningsrådimit atorneqassapput Nordatlantpuljenimiillu aningaasaliissutaapput.